

Asia: VN/24196/2023

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: Työperäistä hyväksikäyttöä koskevan sääntelyn muuttaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto työperäistä hyväksikäyttöä koskevan sääntelyn muuttamisesta

Teollisuusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmämietinnöstä ja tuo esiin seuraavat näkökohdat:

1. Kiskontaa työelämässä koskevien rikosnimikkeiden säätäminen on kannatettavaa

Esitetyt uudet rikosnimikkeet kiskonnasta työelämässä ja törkeästä kiskonnasta työelämässä ovat kannatettavia. On ilahduttavaa, että hallitusohjelman kirjaus työntekijöiden hyväksikäytön estämiseksi toteutettavasta rangaistusten kiristämisestä on etenemässä, kun aiemmin hallituskaudella on keskitytty ulkomaalaisten oleskelua ja työskentelyä koskevan sääntelyn kiristämiseen jopa sillä uhalla, että kiristykset saattavat lisätä työperäistä hyväksikäyttöä. On tärkeää, että myös uusiin rikosnimikkeisiin liitetään mahdollisuus määrätä liiketoimintakielto ja yhteisösakko.

2. Ihmiskauppasäännösten soveltamisalan kaventumisen riski on torjuttava

Mietinnössä mainittu riski ihmiskauppaa koskevien säännösten soveltamisen kaventumisesta on otettava vakavasti ja säädettävä uudet rikosnimikkeet siten, että ne täydentävät voimassa olevaa ihmiskauppasääntelyä.

3. Avustajan määrääminen tulee taata esitutkintavaiheesta alkaen

Mietinnössä käsitellään oikeusavustajan määräämistä ja todetaan, että ihmiskauppaa lukuun ottamatta muissa työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvissä rikoksissa avustajan määrääminen tapahtuu tapauskohtaisen harkinnan perusteella. KKO on myös katsonut, että asianomistajalle ei ole tullut määrätä oikeusavustajaa kiskonnantapaisessa työsyryntäasiassa, koska rikos ei ole kohdistunut vapauteen.

Teollisuusliitto painottaa, että oikeusavustajan määräämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jo esitutkintavaiheessa. Ilman oikeudellista tukea tutkinta voi päättyä ennenaikaisesti, mikäli asianomistaja ei osaa tai pysty itsenäisesti tuomaan esiin kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia (ROL) tulisi muuttaa siten, että kaikissa työperäistä hyväksikäyttöä koskevissa rikoksissa on mahdollisuus saada oikeusavustaja ilman erityistä harkintaa.

4. Työehtosopimusten tulee olla keskeinen mittari epäsuhtaa arvioitaessa

Mietinnössä todetaan, ettei rikosoikeudellisesti rangaistavaa epäsuhtaa voida sitoa kiinteästi työehtosopimusten määräyksiin laillisuusperiaatteen vuoksi. Teollisuusliitto katsoo kuitenkin, että aloilla, joilla työehtosopimus on olemassa, suorituksen ja vastasuorituksen epäsuhtaan arvioinnissa tulee nimenomaisesti nojautua työehtosopimusmääräyksiin.

5. Työperäisen hyväksikäytön olosuhteet huomioitava laajasti

Mietinnössä käsitellään palvelussuhteen yhteydessä tapahtuvia rikoksia, mutta on huomattava, että monilla Teollisuusliiton sopimusaloilla työskentelee kausi- ja lähetettyjä työntekijöitä sekä muita työntekijöitä, joiden tosiasiallinen sidonnaisuus työnantajaan ulottuu työsuhdetta laajemmalle. Majoitus- ja ateriapalveluiden järjestäminen ja niistä perittävät, usein kohtuuttomat kustannukset muodostavat olennaisen osan työperäisen hyväksikäytön kokonaisuutta.

Vaikka nämä järjestelyt eivät muodollisesti kuulu työsuhteeseen, niiden vaikutus työntekijän asemaan ja hyväksikäytön mahdollistamiseen on kiistaton. Järjestelyt on otettava huomioon lainsäädäntötyössä kiskontaa työelämässä tai törkeää kiskontaa työelämässä koskevien rikosnimikkeiden kohdalla siten, että ne huomioidaan epäsuhtaan arvioinnissa.

6. Alipalkkauksen kriminalisointi vaatii edelleen toimia

Mietintö ei sisällä esitystä alipalkkauksen kriminalisoinnista. Teollisuusliitto korostaa, että alipalkkauksen kriminalisoinnin tai esimerkiksi Norjan mallin mukaisen palkkavarkauden kriminalisointi tarpeeksi merkittävillä rangaistuksilla olisi tehokkain keino kitkeä työperäistä hyväksikäyttöä, jonka keskeinen ilmenemismuoto alipalkkaus on.

7. Liittoa ei ole kuultu valmistelussa

Mietinnössä todetaan, että Reilu työ -verkoston jäseniä on kuultu valmistelun aikana. Teollisuusliitto haluaa kuitenkin kohteliaasti täsmentää, että vaikka Teollisuusliitto kuuluu kyseiseen verkostoon, työryhmän valmistelijoiden osallistuminen verkoston kokoukseen ei ollut varsinaisessa merkityksessä kuulemistilaisuus. Kyseisessä kokouksessa valmistelijat esittelivät työryhmän saamaa toimeksiantoa, ja verkoston jäsenillä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä.

Koikkalainen Mikko
Teollisuusliitto ry.